

систематичності, загальності і специфічності, містить змістовні блоки теоретичної, практичної та методичної підготовки майбутніх вчителів початкових класів, які реалізуються під час вивчення загальноосвітніх і професійно-орієнтованих дисциплін шляхом пофрагментного включення елементів теоретичних знань. Водночас цілісне представлення змісту відбувається у процесі вивчення дисциплін спеціалізації та на курсах за вибором, коли студенти, осягаючи «споконвічні секрети» декоративно-ужиткового мистецтва, за допомогою відповідних форм, методів і засобів навчання та виховання набувають стійкої готовності до художньо-естетичного виховання учнів початкової школи.

Література

1. Биков В.Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти: монографія / В.Ю. Биков. – Київ: Атіка, 2009. 684 с.
2. Державний стандарт початкової освіти URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti>.
3. Кузь В.Г. Модель вчителя нової генерації / *Рідна школа* // В.Г. Кузь. – К. : 2005. – № 10. – С. 35-37.
4. Лодатко Є.О. Моделювання педагогічних систем і процесів : монографія / Є.О. Лодатко. – Слов'янськ: СДПУ, 2010. – 148 с.
5. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII.URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1060-12>.
6. Уваркіна О. Базова модель української освіти / *Рідна школа* // О. Уваркіна. – 2012. – № 6. – С. 9-12.
7. Шпикалова Т. Я. Народное искусство в художественном образовании и эстетическом воспитании в средней общеобразовательной школе : теоретическое обоснование системы обучения и воспитания, пути ее реализации : автореф. дисс. ... д-ра пед. наук : 13.00.01. – Москва, 1988. – 36 с.
8. Штофф В. А. Роль модели в познании / В.А. Штофф. – Ленинград : Изд-во ЛГУ, 1963. – 128 с.

УДК 373. 2. 015. 31: 172. 15

В.Павлова,

здобувач ступеня вищої освіти «магістр»
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського

V.Pavlova,

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi
State Pedagogical University

НАЦІОНАЛЬНІ ТРАДИЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ ЯК ЗАСІБ ВИХОВАННЯ ПІДРОСТАЮЧОГО ПОКОЛІННЯ

NATIONAL TRADE OF THE UKRAINIAN PEOPLE AS A MEANS OF EDUCATION OF A PERSPECTIVE GENERATION

Анотація. У статті проведено аналіз традицій етнологічної педагогіки та використання українських звичаїв як засобу виховання підростаючого покоління.

Abstract. The article analyzes the traditions of ethnological pedagogy and the use of Ukrainian customs as a means of upbringing the younger generation.

Ключові слова: етнологічна педагогіка, національні традиції, виховання підростаючого покоління.

Key words: ethnological pedagogy, national traditions, upbringing of the younger generation.

Постановка проблеми. Сучасний етап історичного розвитку України – це період крутого злому в житті народу. Докорінні зміни всіх сторін нашого суспільства, процес розвитку суверенної Української держави, зумовлюють потребу в зміні світоглядних орієнтацій, в переоцінюванні ролі суб'єктивного фактора в суспільних процесах, в підвищенні відповідальності людини за результати своїх дій, за оптимальне використання своїх можливостей.

Нині в умовах демократизації суспільства завдання відродження і закріплення у людей почуття громадянської відповідальності за долю країни, особистої участі та зацікавленості в суспільних процесах стали на сучасному етапі розвитку України найважливішою справою. Як у кожному цивілізованому суспільстві, надії на майбутнє, на прискорення демократичних перетворень суспільство пов'язує з роботою навчально-виховних закладів, де формується людина, яка завтра стане повноправним господарем життя. Сучасна освіта повинна виховати таку людину, яка могла б жити в умовах демократії, в обстановці зростаючої свободи особистості.

Вивчення сучасної ситуації в галузі освіти показує, що істинний стан справ у навчально-виховних закладах не завжди відповідає цим вимогам, оскільки більшість ідей, понять і принципів та їх визначення зберігають у навчально-виховній практиці консервативні догми.

Виходячи з вищесказаного, можемо зробити висновок про потребу оновлення змісту, методів та засобів виховання підростаючого покоління, за умови всебічного врахування суспільно-політичних та економічних перетворень в Україні.

Аналіз наукових публікацій з означеної проблеми показує, що досліджувались окремі шляхи підвищення ефективності впливу народних традицій на виховання підростаючого покоління.

Теоретичні засади національного виховання закладено у дослідженнях українських вчених-психологів М.Боришевського, Д.Віконської, О.Кульчицького, Ю.Липи, В.Москальця, Ю.Римаренка, І.Сікорського, Б.Цимбалюка, Д.Чижевського, М.Шлемкевича, В.Яніва, Я.Яреми та інших. В їхніх працях глибоко відображена національна ідея, духовність, демократичні засади навчання і виховання, гуманістичні цінності.

На важливість формування національних цінностей у підростаючого покоління вказували прогресивні діячі України: Б.Гринченко, М.Грушевський, М.Драгоманов, І.Огієнко, Г.Сковорода, С.Русова та інші.

Однак питання введення національного компонента в систему виховання не зовсім відпрацьоване та адаптоване стосовно умов демократизації та гуманізації сучасної школи.

Враховуючи теоретичну і практичну значущість даної проблеми, **метою статті** є розкриття питання виховання підростаючого покоління засобами національних традицій українського народу.

Виклад основного матеріалу. На кожному етапі розвитку людського суспільства прогрес цивілізації відбувався завдяки тому, що від покоління до покоління, від колективу до окремої людини систематично передавалися знання, трудові навички, норми поведінки, матеріальні та духовні цінності, що акумулювалися у народні традиції та звичаї. Вони стверджували добро, любов, красу, справедливість у всіх сферах життя, зокрема у процесі трудового виховання молодого покоління.

Система традицій і звичаїв нашого народу є результатом його виховних зусиль протягом багатьох віків. Через цю систему народ відтворював себе, свою духовну культуру, свій характер та психологію в історичному процесі зміни поколінь. Спадкоємність поколінь, вірність дітей традиціям і звичаям батьків, народ розглядав як основний закон свого життя. Практично залучаючись до традицій, звичаїв та супутніх їм обрядів, молодь вбирала в себе їх філософський, моральний, психологічний та естетичний зміст, поступово розширюючи і зміцнюючи зв'язок з рідним народом, нацією.

Виховання підростаючого покоління для кожної нації є найважливішим складником національної культури. Передача всіх культурно-історичних традицій батьків, дідів і прадідів завжди гарантувала вічність життя нації. Нація, за К.Д.Ушинським, це, насамперед, система різноманітних природних (біологічних, анатомічних, фізіологічних, психічних), історично обумовлених ознак тіла, душі й розуму. Отже, виникає потреба визначити деякі поняття етнографії, які використовувались нами в процесі підготовки магістерської роботи.

Традиція (від лат. *traditio* – передача, оповідання, переказ) – це те, що передається від покоління до покоління як загальноприйняте, загальнообов'язкове, перевірене минулим досвідом, визнане необхідним для забезпечення подальшого існування й розвитку індивіда, колективу, держави, суспільства [1]. *Мета традиції* полягає в тому, щоб закріплювати й відтворювати в нових поколіннях усталені способи життєдіяльності, типи мислення й поведінки. Закономірним є те, що морально-трудова досвід старших поколінь, традиції передавали дітям та молоді з допомогою мови, реального життя, конкретних образів, прикладу, реально існуючого комплексу дій, зв'язків, відношень, що надавало їм не лише глибокої емоційності, а й дієвості. Передача трудового досвіду від батька синові, від матері дочці стала однією з засад народного виховання, а сама праця розглядалася як основний обов'язок людини і як головний засіб виховання підростаючого покоління.

Традиції були безпосередньо вплетені в процес життя, передусім здійснювалось у контексті реальної повсякденної праці. Традиціям властива своя складна структура, яка включає: ідеї і переконання, уявлення і погляди, ідеали і цінності праці, моральні принципи і норми, інтереси і потреби, почуття та емоції, звички та смаки. Форми реалізації традицій різноманітні, але основними з них є звичай, обряд та свято.

Звичай – загальноприйнятий порядок, спосіб дій, загальноприйнята норма поведінки, те, що стало звичним, засвоєним, визнаним, що увійшло в ужиток [1]. Якщо традиція має місце в усіх сферах матеріального і культурного життя, то звичай існує лише в окремих його ділянках, головним чином у сферах побуту, праці, спілкування та сімейних відносин. *Мета звичаю* – відтворити й закріпити вже вироблені способи й форми праці, спілкування, сімейно-побутових відносин, суспільної дисципліни, регулювання взаємовідносин між людьми.

Обрядв буденному розумінні часто ототожнюється зі звичаєм, який також є однотипною дією у подібних обставинах, які циклічно повторюються. Але якщо звичай від традиції відрізняється сферою, то від обряду – характером дій. *Мета обряду* – за допомогою символів і символічних дій висловити, передати, закріпити традиційні для якого-небудь суспільства, соціальної групи ідеї, ідеали, норми, цінності, зразки життєдіяльності, викликати в його учасників відповідні почуття, настрої, переживання, створити в процесі його проведення морально-психологічну атмосферу, яка сприяла б засвоєнню соціального досвіду, який передається за допомогою даного обряду. Характерним для обряду є художнє оформлення всього його комплексу.

Ритуалом (від лат. *ritualis* – обрядовий) частіше всього називають обряди особливо урочистого, демонстративного характеру, де форма виконання строго регламентована сукупністю розпоряджень і правил проведення обрядів. Ритуал є демонстрацією форм, яка уособлює не стільки зміст яких-небудь цінностей, порядків, настанов, скільки ставлення до них [1].

Якщо в обряді головним є особлива символічна дія, то у святі – безпосередній вираз почуттів, настроїв, переживань у зв'язку з пам'ятними подіями у житті суспільства, колективу, сім'ї, особи. Але і обряд і свято різняться між собою: свято включає в себе обряди, як необхідну складову частину, але до обряду не зводиться, виступаючи як більш самостійне явище, яке допускає високу ступінь варіативності. Звідси зв'язок свят з обрядами, який проте не переростає в тотожність. Свята й обряди були і є відносно самостійними явищами культури, засобами передачі досвіду, від покоління до покоління [1; 2].

Відомо, що територія України бере свій початок, ще з часів Київської Русі. У дохристиянський період (VIII-IX ст.) та у період творення Київської держави (X-XIII ст.) виховання здійснювалось з врахуванням потреб життя – успадкуванням підростаючою зміною завдяки народним звичаям та традиціям усталеного і набутого попередніми поколіннями суспільно-історичного досвіду.

Землеробський тип господарства, успадкований з часів загальнослов'янської етнічної спільності, визначав характер розвитку усіх сфер економічного і соціального життя українського народу. Його вплив відчутно позначився на матеріальній та духовній культурі, зокрема на традиційних звичаях та обрядах. Провідна роль землеробства й пов'язаних з ним інших галузей сільськогосподарського виробництва (тваринництво, бджільництво, садівництво тощо) знайшла своє відображення в традиційному побутовому аграрному календарі, який був розпорядком життя хлібороба протягом року.

В аграрному календарі українських селян існували поняття весни, літа, осені, зими, але вони не мали чіткого розмежування і визначалися в першу чергу характером виробничої діяльності даної пори року. Поклавши в основу народного агрономічного календаря трудову обумовленість, можна виділити такі основні сезони сільськогосподарських робіт: весняна оранка, посів, сходи, дозрівання культур, жнива, зведення збіжжя, молотьба, оранка під озимину, посів озимини, оранка на зиму. Після того як був зібраний урожай і завершувалися усі польові роботи, в житті селянина наступало відносно затишшя, обумовлене характером трудової доцільності в осінньо-зимовий період. До цього циклу сільськогосподарських робіт були приурочені трудові свята й обряди, тематика яких повністю відповідала аграрному календарю.

Поряд з цим важливе місце займали народні художні промисли і ремісничє виробництво. Вони не тільки частково визначали зміст і спрямованість трудового виховання в цілому, а й безпосередньо впливали на вироблення засобів, форм і методів та прийомів народної системи трудового виховання.

Напередодні Нового року побутовали урочисті обходи дітьми та молоддю дворів із щедрівками – календарними величальними піснями, основний зміст яких прославлення господаря і його сім'ї, побажання їм щастя, здоров'я, багатого врожаю.

Широко популярною в Україні була драматизована обрядова гра з участю масок – “Коза”. Центральним у ритуальному дійстві був танець кози під супровідну пісню, він символізував кругообіг часу. Землеробська спрямованість цього давнього обряду яскраво розкривалася у супровідній пісні:

Де коза ходить, там жито родить,
Де не буває, там вилягає
Де коза ногою, там жито копою,
Де коза рогом, там жито стогом.

Виразний аграрно-магічний зміст мав новорічний обряд засівання (посівання), який здійснювали дорослі й діти, переважно чоловічої статі.

На Благовіщення (7 квітня н. ст., 25 березня ст. ст.) дівчата починали водити біля церков перші весняні хороводи. Весняні обрядові пісні й хороводи, переважно дівочі, називали веснянками,

а хліборобські та господарські мотиви у весняних обрядових піснях займали одне з найповажніших місць, безпосередня участь дітей у них сприяла становленню їх як майбутніх землеробів. З Благовіщенням пов'язаний цікавий звичай, який характеризує українців, як народ з високорозвиненою культурою. В цей день громада вирішувала, хто і коли оброблятиме ниви вдовам і сиротам. Виконували цю роботу толокою, вважалось аморальним якщо хтось із односельців раніше вдів починав оранку в себе на полі. До традиційних обрядових дійств весняного обробітку ґрунту відносились прокладення першої борозни та початок сівби (як початкові частини загальної весняної оранки та сівби), де підлітки брали участь, виконуючи роль погоничів, тобто нарівні з дорослими. По закінченню робіт погоничеві обов'язково діставався подарунок, як подяка за виконану роботу та заохочення до подальшої допомоги.

Таку ж саму роль виконували підлітки і під час інших обрядових дійств, пов'язаних з аграрним календарем українського народу: догляду за посівами, косовицею, зажинками, жнивами, обжинками, молотьбі, осінній оранці тощо.

Народний агрокалендар, вироблений давньоруською народністю ще в дохристиянський період, християнська церква значною мірою пристосувала до свого календаря. Взагалі, досвід показує, що найбільш життєстійкими й здатними до дальшого розвитку виявлялися ті форми календарної обрядовості, які не втрачали тісного зв'язку з релігією або трансформувалися в явище народного мистецтва чи святкові розваги.

Традиційні звичаї колективної взаємодопомоги селян при виконанні невідкладних і трудомістких робіт виразно простежуються в українців і являють собою релікти давньої виробничої єдності громад. Це насамперед широко розповсюджений звичай толоки [3, с.176], яка була і є однією з ефективних форм залучення молоді та дітей до праці, передачі їм трудового досвіду та вправності. Недарма саме під час цих робіт хлопці проходили випробування на придатність до вступу в парубочу громаду. У колективній праці формувалися і проявлялися такі риси, як людяність, доброта, співчуття, повага до односельців [3, с.216].

Підсумовуючи сказане, підкреслимо, що ефективності виховного впливу народної педагогіки сприяють демократична суть традиційних народних обрядів та свят, їх гуманізм, життєрадісність, висока поетичність, узагальнення здобутків культури минулого.

Участь підростаючого покоління в процесі культурно-національного відродження України, виховання в молоді самостійності, політичної та трудової активності, неможливе без глибокого розуміння прямих і зворотних зв'язків виховного процесу з історичним, екологічним та культурним життям суспільства [4-10]. Розгляду цих питань приділена велика увага в наукових працях М.Г.Стельмаховича, Є.І.Сявавко, В.І.Наулко, Т.І.Мацейків, С.О.Нікітчиної, М.В.Левківського, Ю.Д.Руденка, А.О.Молчанової, А.О.Доронієнко та ін.

У сучасній педагогічній науці виділяється окрема галузь етнопедагогіка, яка досліджує конкретні етнічні традиції виховання. Характерно, що у етнопедагогіці народний трудовий досвід базувався на емпіричних, буденних знаннях, реальних життєвих потребах, що дозволяє розглядати його як певну систему, якій притаманні свої принципи виховання дітей та молоді [9; 11]. Значний внесок у справі збереження національної системи виховання зробили видатні українські культурні й освітні діячі.

Великий філософ і просвітитель, поет другої половини XVIII ст. Г.С.Сковорода був одним з перших видатних педагогів, що збагнули силу й велич народної педагогіки. Ідеями народної педагогіки пронизані діалоги, вірші, байки і притчі Г.С.Сковороди. У широкому розумінні слово “праця” у вченні Г.С.Сковороди виступає як природна необхідність, перший обов'язок кожної справжньої людини, громадянина, найвища моральна вимога. Звідси випливає один з найосновніших принципів виховання – виховання поваги до праці, почуття громадського обов'язку, ненависті до неробства.

Продовжувачем прогресивних ідей Г.С.Сковороди виступив О.В.Духнович, об'єктом спостереження та вивчення якого були вікові надбання народної педагогіки. Він був автором першого в Україні підручника з педагогіки – “Народная педагогия в пользу училищ и учителей сельских” (1857 р.). У цій праці він узагальнив і розвинув кращі досягнення багатовікового досвіду трудящих в галузі виховання підростаючого покоління взагалі.

Якісно новим етапом у педагогічній науці стало трактування етнопедагогіки з уст українських письменників Т.Г.Шевченка, І.Я.Франка, П.А.Грабовського, М.М.Коцюбинського, Лесі Українки.

Т.Г.Шевченко вірив у безсмертя кращих здобутків народної педагогіки. Його твір “Букварь южнорусский” наповнений неповторним духом національного самовиховання, у ньому автор використовує багато народних прислів'їв і приказок, віршів, написаних самим поетом. Творча спадщина Т.Г.Шевченка нерозривно поєднана з народною творчістю і навіки залишиться з народом як невід'ємна частина народної педагогіки та могутній виховний засіб, оскільки Т.Шевченко кладе в

основу не лише патріотичні, а й наукові, філософсько-етичні, морально-естетичні, гуманістичні принципи.

Про виховний вплив народної педагогіки І.Я.Франко пише в своїх численних творах, де переконливо доводить, що справжнє виховання можливо проводити тільки врахувавши кращі надбання народної педагогіки [10].

Збірка “Дитячі ігри, пісні та казки Ковельського, Луцького і Новоград-Волинського повітів Волинської губернії” (1902 р.), численні твори для дітей, написані в народному стилі, свідчать про великий інтерес Лесі Українки до народних засобів виховання підростаючого покоління.

Не залишили поза увагою проблему використання традицій та звичаїв народу у вихованні молоді видатні українські народознавці: І.І.Франко, В.М.Гнатюк, Ф.М.Колесса, П.П.Чубинський, Ф.К.Вовк, М.С.Кравченко.

Український педагог Григорій Ващенко є для України великим відкриттям, оскільки його педагогічні ідеї були закриті перед народом і перед його педагогічними кадрами. Виховання молодого українського покоління професор Г.Ващенко бачив тільки у пов’язанні з духовністю свого народу, що з незапам’ятних часів заснована на вірі в Бога, виступаючи за гармонійне виховання всіх трьох елементів душі: розуму, почуттів і волі у відповідності з обдарованістю та іншими природними властивостями людини. Запорукою належної розбудови освітньої системи мають бути школи державні чи приватні, але з однотипними програмами й ідеологічним спрямуванням, мусить бути також добре розвинена система дослідних етапів вибору навчальних предметів для прояву природних нахилів та обдарувань окремих учнів. Функціонування цієї системи і структури базується на тісному зв’язку з родиною. Велику роль приписує Г.Ващенко молодіжним організаціям, які мають бути включені в освітньо-виховну систему.

На теренах України в ті часи діяли товариства “Просвіта”, “Сокіл”, “Січ” та ін., діяльність яких базувалась на відтворенні культурно-історичних традицій українського народу, перевага віддавалась козацьким методам виховання. Організаторами та натхненниками цих об’єднань були видатні політичні та громадські діячі України – П.І.Франко, І.Чмола та ін.

Відродження української національної школи та її системи виховання стало можливим лише після утворення УНР. У цей період, незважаючи на те що він тривав короткий проміжок часу, створилися умови для нормального функціонування в Україні освітніх закладів, де виховна робота проводилася з урахуванням здобутків національної педагогіки.

Яків Феофанович Чепіга (Зеленкевич) (1875-1938 рр.) – відомий педагог, пристрасний борець за справу українського національного відродження, утвердження національної свідомості й гідності українського народу, зробив вагомий внесок у розробку теоретико-методологічних основ української національної школи, системи освіти, розвитку педагогічної думки в Україні першої третини ХХ ст. Його праці “Національне виховання”, “Грунтовні принципи народної школи”, “Національність і національна школа”, а також ряд підручників з шкільних дисциплін становлять золотий фонд української педагогічної класики і набувають особливої актуальності сьогодні.

Мета виховання у Я.Чепіги – це вільний всебічний і гармонійний розвиток особистості, що ґрунтується на принципах гуманізму, природовідповідності і народності виховання, а школа повинна задовольняти такі вимоги:

- бути природничою (ґрунтуватися на законах природи дитини);
- реалістичною (спиратися на реальні можливості і досвід дитини);
- вільною (забезпечувати вільний і всебічний розвиток здібностей дитини);
- національною (рідна мова навчання, врахування національних особливостей,

виховання в душі нації, єдність розвитку індивідуума з розвитком усього народу, нації).

Народні традиції, як вважав Я.Чепіга, є одними з найбільш дійових факторів усебічного розвитку особистості, її фізичних і духовних сил. Вільна, творча праця – це джерело всебічного розвитку людини, засіб задоволення її фізичних, моральних та естетичних потреб. У вільній творчій праці, на його думку, формуються кращі моральні риси і якості людини, її творчі здібності, воля і характер.

Період соціалістичного тоталітарного режиму характеризувався штучним витісненням виховних ідеалів українського народу, в результаті чого особистість як об’єкт та суб’єкт виховання відсувалася на задній план. Це й призвело до глибокої кризи адміністративно-командної системи, краху в системі її освіти.

Визначною подією у суспільному житті України стало прийняття нею незалежності (1991 р.), що дало змогу українцям називати Україну державою. Незалежність України стала умовою відродження української духовності, втілення ідей національної системи виховання в систему освіти, повернення та вивчення багатющої скарбниці українського народу його культури, трудових традицій.

Отже, виховна система українського народу має своє обличчя, яке сформувалося у процесі тривалого історичного розвитку завдяки поєднанню національного з інтернаціональним, сучасного з минулим, власних педагогічних здобутків з виховним досвідом інших народів. Педагогічна культура народу знайшла своє відображення в народній системі виховання, відроджуючи яку, необхідно добиватися, щоб у кожній родині, школі, в діяльності кожного вчителя широко застосовувалося як саме поняття, так і зміст системи трудового виховання українського народу [9; 11; 12].

У різноманітній соціальній діяльності функції виховних традицій українського народу, які систематизовані за сферою впливу, і які передаються соціальними цінностями, реалізуються, насамперед у виховному процесі [13]. Виховний потенціал суті народних традицій досліджено ще недостатньо, хоча його роль у процесі виховання молоді поступово зростає.

Пошук нових підходів до трудового виховання з використанням традицій і звичаїв українського народу може бути результативним лише за умови врахування досягнень сучасної педагогічної науки, гармонійно поєднаних із здобутками народної педагогіки. Проблема використання традицій та звичаїв в процесі виховання молоді складна і багатогранна, тому впровадження її в дію вимагає поновлення науково-методичного арсеналу педагогів. Сприяти прискоренню впровадження здобутків національної системи виховання може глибокий аналіз стану включення національного компонента в практику уроків загальноосвітніх шкіл та позашкільних навчально-виховних закладів.

Висновки. У сучасних умовах розвитку Української держави зростають вимоги суспільства до формування духовності підростаючого покоління, де виховання є одним з найважливіших шляхів проникнення молоддю традиційною мораллю, культурою, національною свідомістю українського народу. Традиції, звичаї та супутні їм обряди українського народу підтверджують особливе ставлення його до праці, яка є основою в підготовці підростаючого покоління до трудової діяльності з раннього віку. Тому важко переоцінити роль здобутків традиційної системи виховання українського народу у процесі формування особистості.

Запорукою успіху у вихованні є оволодіння підростаючим поколінням системою традиційних знань українського народу про оточуючий світ та його явища, його правила господарювання, супровідних традицій, звичаїв та обрядів, глибоке розуміння ними цих знань та потреба використання їх у повсякденному житті. Отже педагогічна наука і практика виховання потребують подальшого пошуку оптимальних шляхів поєднання сучасних наукових методів реалізації виховання та народних традицій, обрядів тощо, вироблених на засадах народної педагогіки протягом історичного розвитку української нації.

Література

1. Сапіга В.К. Українські народні свята та звичаї / В.К. Сапіга. – К.: Т-во “Знання України”, 1993. – 112 с.
2. Балущок В.Г. Світ середньовіччя в обрядовості українських цехових ремісників / В.Г. Балущок. – К.: Наукова думка, 1993. – 117с.
3. Українська минувшина: Ілюстрований етнографічний довідник / А.П.Пономарьов та ін. – К.: Либідь, 1993. – 256 с.
4. Блонский П.П. Задачи и методы новой народной школы. Избранные педагогические и психологические сочинения: В 2-х т. / П.П. Блонский. – М., 1980. – Т.1. – 342с.
5. Богданова О.С., Нравственное воспитание старшеклассников : Книга для учителя / О.С. Богданова, С.В. Черенкова. – М.: Просвещение, 1988. – 206 с.
6. Булашев Г.О. Український народ у своїх легендах, релігійних поглядах та віруваннях: Космогонічні українські погляди та вірування / Г.О. Булашев. – К.: Фірма “Довіра”, 1993. – 414 с.
7. Воропай О. Звичаї нашого народу: Етнографічний нарис: В 2-х т. / О. Воропай – К.: АТ “Обереги”, 1991. – Т.2. – 441с.
8. Ковальчук О.В. Українське народознавство / О.В. Ковальчук. – К.: Освіта, 1992. – 176 с.
9. Руденко Ю.Д. Українська національна система виховання: Конспект лекцій / Ю.Д. Руденко. – К.: КДП, 2003. – 482 с.
10. Стельмахович М.Г. Українська етнопедагогіка / М.Г. Стельмахович // Рад. школа. – 1989. – №6. – С. 11-17.
11. Мацейків Т.И. Народные традиции трудового воспитания подрастающего поколения и их использование в современных условиях (на материалах Украины) / Т.И. Мацейків. – К., 1988. – 187 с.
12. Сухомлинський В.А. Батьківська педагогіка. – К.: Рад. школа, 1978. – 263 с.
13. Дейкун Д.І. Як змінюється світ освіти / Д.І. Дейкун // Радянська школа. – 1991. – №7. – С.3-4.

УДК 373.2.015.31:7

Г.Сидорук,

здобувач ступеня вищої освіти «магістр»

Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського